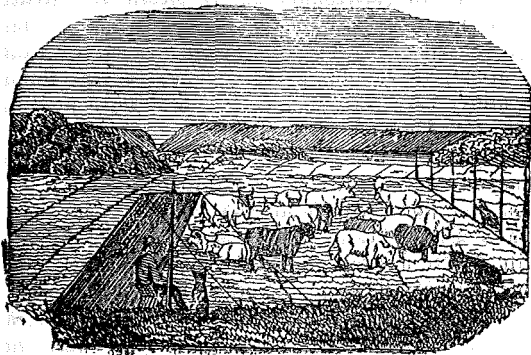

Om at tjaare og gjæte Kreaturer.

I Sverige har man i de sidste Aar søgt at løse det vigtige Spørgsmaal: Hvorvidt de kostbare Gjørder baade paa Gaarden og Gaard imellem kunne sløifes uden at derved Baand lægges paa den sædvanlige Hævning af Kreaturer. Blandt Bidragene til praktisk Iværksættelse af de kostbare Gjørderes Sløifning har norsk Statsagronom Lindeqvist i sin endnu utrykte Bog om Kreaturhøjskolen en Afhandling om Tjaaring og Gjetning, som hidrætter efter Tidsskrift for Svenska Landbruket. Gjørdeholdet falder ogsaa hos os paa mange Steder kostbart, og om der ogsaa neppe kan blive Tale om Grændsegjørderes Sløifning, saa vil allerede Meget være vundet, naar Hævning i Jnd- og Udmark kunde foregaa uden at Stikgjørder hvert Aar skal nedrives, flyttes og opsættes til Ugres og Slaattelands Beskyttelse.

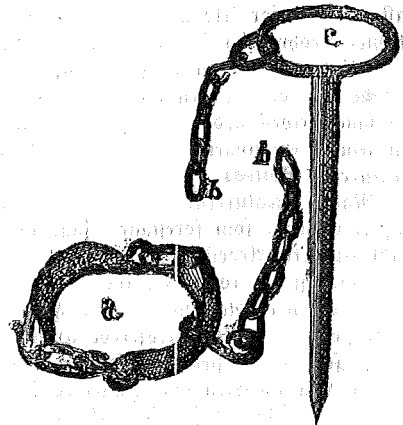
Kreaturers Tjaaring og Gjetning paa kunstige Beter medfører blandt andre følgende bestemte Fordele.

1. Gjørderne paa selve Eiendommen gjøres overfladige og ligeledes Grændsegjørderne, forsaavidt som det ved Lov vorder fastsat, at enhver er ansvarlig for den Skade, hans Kreaturer gjøre paa Naboens Mark.
2. Græssets Nedtræden forebygges, da Dyret fuldstændig maa arbejde en bestemt Strækning, førend det slippes paa en anden.
3. Gjødselen kommer Jorden tilgode, idet den for hver Dag jævnt kan udspredes, hvilket ikke lettigen kan udføres ved fri Betning.
4. Selv de mindste Græsstykker, som ligge mellem Ugre kunne afbetes. Kreaturerne bør jo tidligere jo bedre vannes til Tjaaring, da de ellers ikke gjerne skade sig ved heftige Ryk eller ved at snøre sig ind i Tjaaret.

Kreaturerne tjaares netop saa lagt fra hverandre, at de ikke ganske kunne naa hverandre, hvorved tillige vindes, at uafbetede Flekker ikke staa igjen. Omflytning finder Sted eftersom Græsset afbetes og bør man under vedholdende Regn have Indseende med, at Græsvolden ikke beffadiges ved Traak. Forøvrigt iagttages ved Vandring, Beskyttelse mod haardt Veirigt osv. det samme som under almindeligt Bete.

Tjaaringen passer baade for Heste og Fø. De første tjaares bedst i det venstre Forben forat de ikke skulle snøre Benene ind i det altid langs Marken liggende Tjaar.

Høfsiede Figur viser et til Hestens Tjaaring hensigtsmæssigt Fodbaand med Tjaarpæl, saaledes som de almindeligen bruges i mange Trakter i Norge.

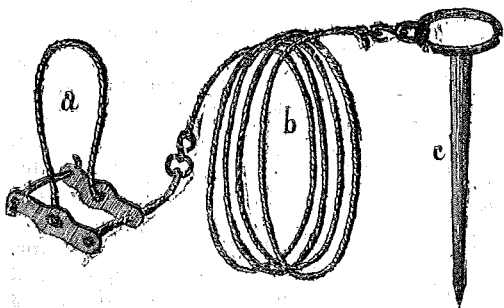
a er en Jærnklove, som spændes over Hovleden paa venstre Forben; b Tjaar af Jærn lidt tykkere end et almindelig stærkt Grimeskæft af Jærn omtrent 6 Alen langt; Tjaarpælen c ligeledes af Jærn er især hensigtsmæssig, fordi den baade kan nedtrykkes i Jorden og trækkes op med Haandkraft alene, hvorimod den ikke kan oprykkles af det langs Marken liggende Tjaar, som heller ikke kan indvilles i den.

At tjaare Heste med Tjaargrime paa samme Maade, som man tjaarer Fø kan være farligt især for fyrige og livlige Heste, som let kunne snøre Bagbenene ind i Tjaaret og falde omkuld, hvoraf Skade eller endog Død kan afstedkommes.

Fæet kan uden Uleilighed tjaares ved Hovedet

med den saakaldte Tjaargrime, da det ikke saa let som Hesten indsnører Venene i Tjaaret. Det opstilles bedst i Linie for jævnt at afbete en given Bredder, som paa Vold af almindelig Godhed kan fastsættes til omtrent 6 Alen; men jo frodigere Græsarten er desto smalere maa ogsaa det Stykke være, som gives i hver Flytning. Paa meget frodig Kløver eller Vifferhave kan det blive nødvendigt, forat forebygge Græssets Nedtæden, at Kreaturerne kun føres 1 Alen frem ved hver Flytning.

Nedenstaaende Figur viser et Tjaaringsstiel for Fæ, der benyttes paa flere Steder i Sverrige og temmelig almindelig i Danmark.

a er en Grime bestaaende af 2 Træstykker, som paa 2 Sider omslutte Næsen og paa den Tredie sammenholdes af en kort Tongstump. Paa den fjerde Side under Hagen løber gennem tvende Huller i Sidetræerne Tjaartouget b, som er af Hamp eller Bast og som for ikke at tvinde sig bør være forsynet med Ledhjul i begge Ender. Tjaarpælen c, der i Lighed med den norske er af Jærn er bedre end de i Sverrige brugelige Tjaarpæler af Træ, som maa drives ned i Jorden med en Klubbe, og som tilmed ere ubarige og svære at tage op, naar Kreaturerne flyttes.

Naar Kreaturerne ere blevene vant til Tjaaringen, og den, som forestaar Tjaaringen, er bleven vant til dette Arbejde, saa gaar det Hele meget let.

Paa flere større Eiendomme i Sverrige har man i de senere Aar med meget Held gaaet Tøet ved Hjælp af dertil dresserede Hunde paa samme Maade som ved Gætning af Faar. Kaptein Kylvberg har paa sin Eiendom Saatenæs i Vester-gotland bragt denne Slags Gætning til en ordnet og praktisk anvendelig Metode. Metoden bestaar derved, at Grændserne for det Stykke Vold, som skal afbetes mærkes med smaa Flagstænger og Hunden vaager efter Hyrdens Kommando over at Busskappen ikke overskrider de saaledes betegnede Grændser.

Om Gætningen paa Staatenæs have vi paa selv Stedet foruden ovenstaaende Tegning ogsaa faaet følgende nærmere Beskrivelse derover.

„Til at gætte Fæ eller Faar ved Hjælp af Gæterhund udfordres kun fire Kommandoord, som Gæterhunden maa lære strikke at adlyde, nemlig:“

„Am Rande“ (** (Ved Randen eller Grændsen).

*) Det er formentlig bedst at bibeholde de tydske Kommandoord, fordi Hunden ikke hører disse udtalt af Andre end Hyrden og saaledes kan holdes i bedre Dressur.

Paa denne Befaling skal Hunden bevogte en vis given Grænde — en Groft eller en Fure —, som derfor under Gætningen bør udstages med Flagstænger med ei forlang Afstand mellem hver Stang. „Gén—über!“ (Ret over) Herved skal Hunden springe over til den modsatte Side.

Blieb stehn'd (Bliv staaende). Det er særdeles vigtigt, at Hunden læres til siebliffelig at lyde denne Befaling, da den ellers unødigen forfatter med at jage efter Kreaturerne og saaledes uror dem.

Blieb zurück. (Hold sig bagefter). Hunden kommanderes herved til at holde sig efter Horden, naar den drives til og fra Betet medens Hyrden bør gaa foran Horden.

Med en Fæterhund, som er bleven vel afrettet til at lyde nævnte Kommandoord, kan man, naar Horden efter nogen Tids Fætning er bleven vant til at respektere Hunden, føre endog større Antal Kreaturer eller Faar paa Veie mellem Agre uden at disse lide Overlast af Kreaturerne.

Hvad Gætningen paa den til Afbetning bestemte Mark angaar, bør Kreaturerne ikke paa en Gang faa større Stykke af Marken, end som tager 2 a 3 Dages Tid at afbete, Grændserne for det tildele Stykke mærkes med den forud omtalte Udtagning med Flagstænger. Busskappen mærker snart ikke mindre end Hunden Meningen med Udtagningen og man maa derved mangen Gang beundre til hvilken Grad af Lydighed og Orden umælende Dyr kunne bringes.

Ved denne Slags Gætning erhoder man samme Resultat som ved Tjaaring nemlig at Marken gradvis afbetes og at Græsset usforstyrret faar vore til igjen til fornyet Afbetning.

Hyrden faar megen Tid tilovers til at sysselsætte sig med Haandarbejde s. Gr. Kurv eller Palmfletning og deslige. For under dette Arbejde at beskyttes mod Solhede og Regn bør Hyrden føre med sig en Tøiffjærm, som med Pæler og Snorer kan udspændes og med Letthed flyttes (se Træsniitet).

Valpen afrettes paa følgende Maade. Den sammenkøbles med en ældre vel afrettet Hund helst med sin egen Moder og tvinges saaledes til at følge hende ved hver af Hyrden given Befaling. Dette bør ske, medens Valpen endnu er ganske ung, hvorfor Valper tilkomne om Høsten ere mindre tjenlige til Afretning under Gætningen det paafølgende Aar.

Det er ligesaa urigtig som unødig at anvende haard Behandling under Hundens Afretning. Ved mild og jævn men dog aldrig estergivende Behandling naar man tilfreds og lettest Maalet med disse nyttige og lærvillige Dyr.

I de sædvanlige Hundehuse trives Fæterhunden ikke; under Tag bør man indrette særskilte Afdelinger for hver Hund til at ligge i, og maa disse jævnlige forsynes med ren Strøelse. Føden bestaar alene i Havremelssvare og friskt Vand.

Da Udgiveren for et Par Aar tilbage besøgte Staatenæs forlangtes 9 Spd. for en fuldt afrettet Hund, og kunde man dengang efter Befilling erholde Fæterhunde fra nævnte Eiendom.

(Af Tidsskrift for Svenks Landbruket).

Om Planternes kemiske Bestanddele.

(Af dansk Ugekrift for Landmænd).

(Udtagning fra No. 23).

Kalk og Magnesia (Talk) ere ligeledes 2 nærbeslagtede Baser, som forholde sig til vore Land- og Havplanter omtrent som de 2 foregaaende, saa at kun Kalken faar særlig Interesse for Agerbruget. Altet Kalk eller Kalkjord forekommer i Naturen i meget forskellige Forbindelser; saaledes kjende vi den i Forbindelse med Kulstyre som den almindelige Kalk, der efter sin forskellige Grad af Haardhed benævnes Kridt, Limsten, Kalksten eller Marmor; i Forbindelse med Fosforsyre danner den Hovedbestanddelen i Dyrenes Benmasse. Af vore dyrkede Planter er det fornemmelig Bølgplanterne, som Urter, Bikkler, Klover, der forbruge en Del Kalk, medens Rodfrugterne bruge en overveiende Mængde Kali, og vore Kornarter derimod en paafaldende Mængde Kiselstyre. Man har af denne Grund inddelt vore dyrkede Planter i: Kalkplanter, Kalkplanter og Kiselplanter. Herpaa grunde sig ogsaa alle Principer for Sødsillet, idet man søger at udjævne Planternes forskellige Fordringer til Jorden, ved at lade de nævnte Afdelinger afløse hinanden, og saaledes give Jorden, dersom den ellers er rig nok, Tid til at faa opløst en tilstrækkelig Mængde af det eller de Stoffer, som en vis Afdeling fortrindvis forbruger.

Jern er det eneste af de egentlige Metaller, som forbruges i nogen kjendelig Mængde af Planterne. Der gives neppre noget Stof, som har en saa stor Betydning i Industrien, som Jernet, og navnlig for Landmanden, der i fædse stigende Grad har Brug for dette Metal, og i den Henseende kunde vi nok ønske, om Jernet i vor Jord var lettere tilgængeligt, saa vi ikke behøvede at ty til fremmede Lande efter alt det Jern, vi forbruge ved vort Arbejde. Efter Jernets Anvendelse benytte vi det mere eller mindre blandet med Kulstof, da rent Jern er et forholdsvis blødt og bølsligt Metal. Staal kaldes Jernet, naar det er mest kulholdigt, i hvilken Tilstand det dog kun indeholder 2 pCt. Kulstof, altsaa 2 Pd. i 1 Cnt. Staal, medens 1 Cnt. Smedejern kun indeholder $\frac{1}{2}$ Pd. Kulstof.

Men en anden, paa en Maade langt vigtigere Betydning har Jernet for os som Bestanddel af vor Føde, thi det udgjør en aldeles nødvendig Del deraf; det er saaledes Jernet, som giver Blodet dets røde Farve. Det optages af Dyr og Mennesker dels fra Vandet, dels fra Planterødderne. Som Planterføde behøve vi imidlertid ikke at bekymre os om Jernet, da det gjerne forekommer i rigelig Mængde i Jorden; snarere lide vi paa flere Steder, som paa Mosejorder og i en stor Del af de jydskke Hejder, af for meget Jern, da Planterne have Tilbøielighed til, hvor Jernet forekommer i stor Mængde i opløst Tilstand, at optage mere deraf, end de kunne taale. Men Naturen har selv givet os Midler ihænde til at modvirke denne Jernets Tilbøielighed til at opløse sig, nemlig ved en forbedret Kultur,

ved at lægge de paagjældende Jorder tørre og bringe dem i fuldstændigere Forbindelse med Luften.

Vi have nu tilbage at betragte Basernes Mod-sætninger: Syrerne, af hvilke vi allerede have gjort Bekjendtskab med flere, som:

Kulstyre, hvilken vi alt have omtalt blandt de luftformige, organiske Plantebestanddele, og som Planterne let skaffe sig baade fra Luften og fra Jorden. Ligeledes have vi nævnet:

Fosforsyre, hvis Grundstof, Fosfor, udmærker sig ved sin lette Antændelighed, hvilket har gjort det saa anvendeligt til Nutidens „Svovlsikker“, der dog ofte ikke engang indeholder Svovl. Fosforsyre forekommer i forskellige Stenarter og mangler i Reglen ikke i vore frugtbare Jorder, men Forbruget af den fosforsure Kalk, som er Fosforsyrens vigtigste Forbindelse, er saa betydeligt, da den udgjør en væsentlig Del af Kornets Aflebestanddele og derfra gaar over i Dyrenes Benmasse, at det hører til de Stoffer, som snarest komme til at mangle for Planterne. Dette maa især blive Tilfældet for et Land som Danmark, der i de store Masser Korn og det ikke ubetydelige Antal Kreaturer aarlig udfører ikke ringe Kvantiteter heraf, som vi med Alene vel vilde nødes til paa en eller anden Maade at skaffe tilbage til Jorden. Det er derfor ganske i sin Orden, at den sure fosforsure Kalk i de senere Aar her, som i Udlandet, er kommen i Gunst som Gjødning. Denne indeholder tillige en anden Syre, nemlig:

Svovlsyre, der tjener til at frigjøre Fosforsyren, hvorved denne bliver lettere tilgængelig for Planterne. Svovlsyre er nemlig den stærkeste af Syrerne og vilde derfor, uden Hensyn til, at den selv er Planteføde, have en overordentlig Betydning for Vegetationen ved sin opløsende Indflydelse paa Mineralerne.

En stærk Mod-sætning i denne Henseende danner: Kiselstyre, der noget nær viger Pladsen for enhver anden Syre; den er os bedst bekjendt som Sand, og i krystalliseret Tilstand som Kvarts og Edelstene. Skjønt Sandet yderst vanskeligt opløser sig, og skjønt navnlig Kornarterne forbruge en ikke ringe Del deraf, lider Jorden dog ingen Mangel paa dette Stof. En væsentlig Grund hertil er den Omstændighed, at Kiselstyre eller Kiseljorden holder sig i Plantens Straa, som er den Del af Høsten, der mindst føres bort fra Gaarden; den forbruges heller ikke af Dyrene, og den engang opløste Del kan saaledes næsten uforandret gjenne-gaa et stadigt Kredsløb fra Jorden gennem Planter og Dyr til Gjødningen og derfra tilbage til Jorden. Sluttelig nævne vi endnu blot:

Saltstyre, der bestaar af Brint, som vi tidligere have omtalt, og en farvet, i fri Tilstand skadelig Luftart Klor; men som derimod, forbunden med andre Stoffer vist ikke er mindre gavnlig for Planterne, hvem den giver deres grønne Farve, end den i Forbindelse med Natron, som Kogsalt, er nyttig og nødvendig for Dyr og Mennesker.

Dyrskuet i Christiania.

Akershus Amts Landhusholdningselskab foranstalter den 1ste Juli dette Aar et Dyrskue afholdt ved Youngstorvet i Christiania. Til Præmier og de med Skuet forbundne Udgifter har Selskabet bevilget den efter vore Forholde betydelige Sum af 300 Spd., hvoraf Præmier fra 2 Spd. til 10 Spd. skulle udddeles til Hornkvæg og Svin, som af Besdommelseskommissionen dertil maatte findes kvalificerede.

Man maa være Dyr., som have paataget sig Arrangementet takkyldige; thi der er ikke liden Umage forvunden med Drøpingen og Tilsynet med kostbare Kreaturer, som Gierne neppe vilde fremsende, naar de ei havde Garanti for deres gode Forpleining og Tilsyn.

Vi ville, for om muligt at bidrage til at lette Arrangementet, gjøre Dyr. Landmænd opmærksomme paa Nødvendigheden af titde at anmeldte de Dyr, der skulle udstilles. Møder en Mængde Dyr frem paa Udstillingsdagen uden fernd at være anmeldte, kan man komme i Forlegenhed med at finde Plads og Forpleining til dem alle. Hvis Præmierens Antal og Størrelse afhænger af de fremmødende Dyrs Mængde, saa kan der ligeledes opstaa et Misforhold mellem Præmierens og Kreaturerens Mængde. Til sidste Dyrskue i Bærum var der saaledes indmeldt cirka 30 Stykker Hornkvæg, hvor- efter Præmierens Antal bestemtes til 10, men paa Udstillingsdagen fremmødte 150 Stykker Hornkvæg foruden nogle Heste, saa at baade Forpleiningen vanskeliggjordes og Præmierens Antal og Størrelse ikke stod i Forhold til Kreaturantalset.

Dyrskue.

Det af Akershus Amts Landhusholdningselskab tidligere annoncerede Dyrskue bliver afholdt Onsdagen den 1ste Juli paa Youngsløkken nærmest Youngsgaden. Udstillingen omfatter kun Fækrea-

ture og Svin. Den bedste Præmie for Kjør og Dyrer bliver 10 Spd. og for Svin 5 Spd.; forresten vil de øvrige Præmier variere fra 2 til 5 Spd. i Forhold til Dyrenes Antal og Egenstaber. De, der velvilligen vilde lade Dyr fremstille, behøge at melde sig inden 24de Juni hos D. Furuseth, eller hos En af Undertegne. Dyrene maa fremmøde Udstillingsdagen om Morgenen inden Kl. 8, Fækreaturene medbringende Klave og Daand; for Svinene vil der være særskilte Indhegninger. Forsødent For- der vil blive frit leveret paa Stedet.

Kristiania den 27de Mai 1857.

H. Torgersen. J. Olsen. G. Tveter.
F. Wetlesen. N. Wetlesen.

Christiania Kornpriser.

Indenlandsf

Hvede, 3 $\frac{1}{2}$ à 5 $\frac{1}{2}$ Spd.
Rug, 0 0 Intet solgt.
Byg, 2 $\frac{1}{2}$ à 3 Spd.
Havre, 1 $\frac{1}{2}$ à 1 $\frac{3}{4}$ Spd.
do. tienslig til Sæd 9 à 10 %.

udenlandsf

Rug østersøst 210—212 Pd. 4 Spd. 12 % à 1 %.
Rug dansk 202—204 Pd. 19 %.
Byg dansk 186—188 Pd. 19 % 12 %.
Hvede dansk 208—212 Pd. 6 à 7 Spd.
Erter dansk 4 Spd. 60 %.
do. østersøst 6 Spd.

Christiania Fiskepriser.

Sild, Kjøbmd. 6 $\frac{1}{2}$ Spd. pr. Td.
Sild, stor Rib. 6 Spd. pr. Td.
Sild, smaa do. 4 $\frac{1}{2}$ à 5 Spd. pr. Td.
Sild, stor Christ. 4 $\frac{1}{2}$ à 4 $\frac{3}{4}$ Spd. pr. Td.
Sild, smaa do. 18 % à 19 %.
Storfet 6 % à 7 % pr. Bog.
Middelfet 1 Spd. à 1 Spd. 6 % pr. Bog.
Smaafet 4 % 12 % pr. Bog.
Rødfisker 7 % à 7 % 12.

Udgiverens Adresse:

Proprietær Schrøder. Bøll i Bærum.

Følgeblad til Skilling-Magazinet.

Meteorologiske Dagtagelser

paa Christiania Observatorium.

1857, Juni.	Barometerstand i franke Lin. ved 0°.			Temperatur i Styggen. R.			Betsbemærkning.
	Kl. 7 F.	Kl. 2 E.	Kl. 10 E.	Kl. 7 F.	Kl. 2 E.	Kl. 10 E.	
11	331'' 1	330'' 9	331'' 5	+ 10° 5	+ 9° 8	+ 8° 2	Tykt. Regn. SO—Svag W.
12	333 4	334 4	335 9	+ 6 3	+ 9 2	+ 5 8	Blandet. Sterk NNW.
13	337 1	337 0	337 8	+ 7 0	+ 11 3	+ 5 6	Teml. klart. NNW—NO.
14	338 8	338 7	338 8	+ 9 1	+ 13 0	+ 8 1	Blandet. NO—W.
15	339 2	338 6	338 2	+ 9 8	+ 14 7	+ 9 8	Klart. Svag S.
16	337 9	337 1	337 1	+ 9 4	+ 19 7	+ 12 7	Teml. klart. SSO—SSW—N.
17	337 8	337 4	337 9	+ 13 7	+ 18 1	+ 12 6	do. do. Dmgaende Vind.

Regnhøiden = Vinter. 3,80

Christiania.

Trykt og forlagt af W. C. Sabritius.